

«مجمع‌الجزایر مستقل و بی‌رابطه دریایی»

فیروز اسماعیلی نژاد - سینیترژی (هم‌فزایی) گمشده عرصه فعالان دریایی است که خیلی باید به آن تاکید کرد. شوربختانه، تعدد بی‌حساب و کتابی در بین فعالان رسمی حوزه دریا وجود دارد و بارها گفتیم و نوشتیم که «مجمع‌الجزایر مستقل و بی‌رابطه» شکل گرفته است. بودجه‌های کلان بین مجموعه‌ای مستقل و غیر مرتبط با هم ریز و تقسیم می‌شود و کارایی خود را از دست می‌دهد.

ضرورت ایجاد تشکل مناسب و منظم و جمع آوری سامانه‌های موازی همچنان وجود دارد. تصمیم اخیر رئیس جمهور در شورای عالی صنایع دریایی مبنی بر جلوگیری از ایجاد سازوکارهای موازی جدید موید همین نکته است که بسیار پسندیده است؛ اما کافی می‌خواهد.

در بخش دولتی، تغییرات بزرگ و اساسی و بنیادین لازم و ضروری است. بار کشتی دریایی ایران بسیار سنگین است و کند حرکت می‌کند. لازم است کانیتیرهای اضافه از این کشتی خالی شوند تا سبک و چابک بتواند موج‌های مانع را رد کند و به سرعت دلخواه برسد. این کار کو چکی نیست و همت جهادی و تصمیم انقلابی می‌خواهد.

اما در بخش خصوصی که فعال‌تر و موثرتر از بخش دولتی است، اشکال در جای دیگری است. اشکال اینجاست که تشکل‌های بخش خصوصی هم جدا از هم حرکت می‌کنند. همه در قایق کوچک خود نشسته و به تنهایی به سوی دریای موفقیت پارو می‌زنند. لازم است و ضروری است که همه در یک کشتی بزرگ نشسته و همه با هم پارو بزنند. یک کار بزرگ و یک شتاب محسوس ایجاد کنند و این کار زمانی ممکن است که به دقت و جدیت کنار هم قرار بگیرند. به بیلان فردی و اختصاصی فکر نکنند و بیلان جمعی و موفقیت دریایی ایران را هدف قرار دهند و خود را جزیی از این موفقیت بدانند.

فکر مشترک، برنامه مشترک و اجرای مشترک می‌تواند باعث هم‌افزایی بزرگ دریایی‌ها شود. اهالی دریا می‌دانند که سوار بر موج‌های کوچک شدن، اعتبار و افتخاری ندارد؛ باید بر موج‌های کوه‌پیکر سوار شد تا در نمای موفقیت بزرگ را در عمق افق دریاهای دید. حرکت جمعی با برنامه و فکر مشترک می‌تواند جماعت دریایی در بخش خصوصی را به موفقیت‌های بزرگ برساند. اکنون، هم افزایی (سینیترژی) گم‌شده بخش خصوصی است. یک یل می‌خواهد که پرچم فکر و اقدام مشترک را به اهتزاز در آورد و همه را توی یک کشتی بنشانند و صدها پارو در یک جهت بزنند به دل دریا و یک جماعت هم‌فکر و هم‌هدف را به سوی موفقیت ببرد. خوشبختانه، در میان اصناف دریایی، انسان‌های متخصص، خوشفکر و با انگیزه فراوانند. دریا صنفی متخصص دارد؛ اما توان‌های آن‌ها پراکنده است. گاهی این پراکندگی به دل می‌زند و جمعی از متخصصان را از دایره فعالیت خارج می‌کند. گاهی باعث تنش می‌شود و انگیزه‌ها را می‌کشد. این است که بسیار شیرین خواهد بود که بخش خصوصی به اتحاد صنفی، هماهنگی فکری، انسجام برنامه‌ای و تلاش یدی مشترک برسد؛ زیرا اهداف مشترک و منافع مشترک آن‌ها ایجاب می‌کند که میان جزایر خود پلی به سوی هم بزنند تا بتوانند مقتدرانه در سرنوشت خود و کشور موثر باشند.

تخصص و انگیزه وجود دارد و این حسن بزرگی است، اما ملاحظ همکاری‌های راهبردی و کلان وجود ندارد و این اشکال کار است. حسن و ملاحظ با هم یعنی موفقیت بزرگ. به قول جناب حافظ:

حسنست به اتفاق ملاحظ جهان گرفت
آری! جهان به اتفاق می‌توان گرفت

گروه فرهنگ دریا - امیداسماعیلی -

قدرت دریایی، توانایی یک ملت در بهره گیری از دریاها و اقیانوس‌ها به نفع خود و حفظ منافع خود در مقابل مداخله ی دیگران و تحت نفوذ قرار دادن سایرین در زمان صلح و اعمال خواسته های خود در زمان جنگ می باشد. قدرت دریایی یکی از مفاهیم قدیمی است که کارکردهای خود را در صحنه های جنگ و صلح نشان داده است.

امروزه با وجود جهانی شدن اقتصاد و توسعه فناوری ارتباطات، دریاها جالب ترین حوزه رقابت های ژئوپلیتیکی در قرن بیست و یکم محسوب می شوند. مولفه های قدرت افزای دریا که شامل مزایای اقتصادی و تجاری، ارتباطی و لجستیکی، نظامی و ژئوپلیتیکی می باشد و کارکردهای قدرت دریایی که شامل افزایش منزلت ژئوپلیتیکی و قدرت ملی، حفظ تمامیت ارضی، تأمین امنیت مرزهای ساحلی و دریایی، دیپلماسی دریایی است، اهمیت دریاها و آب های آزاد را نشان می دهد.

ایران با داشتن سواحل گسترده و مستعد و بنادر متعدد در خلیج فارس و دریای خزر و وجود تنگه راهبردی هرمز می تواند یکی از قدرت های دریایی سر آمد دنیا باشد و حتی به ادعای برخی، قدرت چهارم دریایی دنیااست؛ اما اینکه این ادعا در مقام عمل چقدر به واقعیت نزدیک است و وضعیت قدرت دریایی ایران چگونه است، را در گفت وگویی با کاپیتان محمدرضا تقوی فرهی پی گرفتیم.

اقتصادسرآمد: به نظر شما، مقدمه قدرت دریایی چیست؟

محمدرضا تقوی فرهی: قدرت دریایی یعنی از سیادت و کنترل دریا ناشی می شود. شرط اول برای قدرتمندی در دریا، داشتن فرهنگ دریایی است. وقتی مردم کشوری فرهنگ دریایی داشته باشند، قدرت دریایی در آن کشور پا می گیرد.

شرط دوم، امنیت در دریا می باشد که هم شامل مقابله با دزدهای دریایی و امنیت تجاری می شود و هم شامل امنیت ملی که از طریق نیروی دریایی تأمین می شود.

مولفه سوم قدرت دریایی شامل تجارت دریایی است. نفت کش در کشور ما به تعداد زیادی وجود دارد و حدود ۱۰۰ نفت کش داریم که عدد بزرگی محسوب می شود که در جهان مطرح می باشد. ما به دلیل اینکه صادر کننده نفت هستیم، طبیعتاً باید نفت کش و کشتی های تانکری داشته باشیم. اما با این حال ما قدرت چهارم دریایی دنیا محسوب نمی شویم.

اگر به آمار جمعیت ساکن در سواحل نگریمسته شود، کشور هندوستان که در نزدیکی ماست و

جمعیت قابل ملاحظه ای که دارد، به طور طبیعی قدرت طبیعی بالاتری نسبت به ما دارد. کشور آمریکا، بیشترین تمرکز قدرت آن در دریا می باشد؛ نیروی زمینی آمریکا برای جنگیدن در خاک خود آمریکا و یا استقرار بعد از موفقیت نیروهای پیشرو می باشد، نیروی هوایی آمریکا، دارای هواپیماهای استراتژیکی مانند B۵۲ است که در شرایط خاصی ورود می کنند. اما استراتژی اصلی حمله آن‌ها از طریق دریا و به وسیله ناوهای هواپیمابر می باشد و از این طریق، دنیا را کنترل می کنند. ناوهای هواپیمابر، هم پایگاه دریایی محسوب می شود، هم پایگاه هوایی، هم لجستیک و هم ارسال نیرو و تفنگداران دریایی منظور می گردد. به هر نقطه‌ای از دنیا که لازم باشد، به سرعت به آن جا منتقل و مستقر می شوند و از منابع خود دفاع می کنند. به عبارتی متوجه شدند که اگر کسی دریا را داشته باشد، می تواند دنیا را داشته باشد.

در واقع قدرت دریایی، مجموعه‌ای از توان فرهنگی، نظامی، تجاری و برخورداری از امکانات و زیرساخت های بندری و ساحلی و نظایر آن است. هم این اجزا در تولید قدرت دریایی به هم پیوسته هستند و اگر بخشی از این پازل وجود نداشته باشد، نمی توان ادعای قدرت دریایی داشت. حتی اگر تمام این اجزا را در کشور داشته باشیم که در حال حاضر نداریم، باز هم نمی توانیم ادعای قدرت چهارم دریایی دنیا را داشت.

اقتصادسرآمد: آیا ایران قدرت دریایی جهان است؟

محمدرضا تقوی فرهی: در ابتدا، باید تأکید کرد از ادعا تا واقعیت فاصله ای هست. اگر کسی ایران را قدرت چهارم دریایی دنیا می داند، باید منظورش از قدرت دریایی مشخص گردد. قدرت دریایی تعریف پیچیده ای دارد. قدرت موشکی دریایی به تنهایی قدرت دریایی محسوب نمی شود، قدرت باربری هم به تنهایی به معنای قدرت دریایی نیست. قدرت دریایی، مجموعه‌ای از توان سلطه بر دریا برای یک کشور می باشد. ایران به صورت بالقوه، یک قدرت دریایی بسیار بزرگ می تواند باشد. به دلیل اینکه کشور ما ۵۸۰۰ کیلومتر سواحل قابل بهره برداری در شمال و جنوب و سواحل جزایر داریم و در شمال خلیج فارس واقع شده ایم که حدود ۴۰ درصد انرژی جهان را تأمین می‌کند. جزایر ابوموسی و تنب بزرگ و کوچک در موقعیتی قرار دارند که هرکسی اگر بخواهد از تنگه استراتژیک هرمز عبور کند، باید با توجه به عمق غوطه وری خود از مسیر مشخصی تردد کنند. برای ورود به خلیج فارس از شمال ابوموسی می باشد و خروج از آن از طریق مسیر جنوب ابوموسی ممکن می باشد.

یعنی کسی اگر این سه جزیره را داشته باشد، کنترل تردد در این آب‌راه بین المللی استراتژیک را در دست دارد. همچنین، همجاری با اقیانوس هند، یک فرصت برای ایجاد قدرت دریایی است.

اقتصادسرآمد: برای موفقیت در حوزه دریا چکار بایستی کرد

محمدرضا تقوی فرهی: ما برای اینکه بتوانیم به طور متمرکز در دریا عمل کنیم باید مانند انگلستان وزارت دریاداری داشته باشیم. ولی در حال حاضر، بیشتر از ۲۰ دستگاه و نهاد مسئولیت های مربوط به دریا را برعهده دارند و پراکند نیروهای آن‌ها هم در یک جهت نیست و گاهای متقاطع و حتی متضاد است و هم افزایی در بین آنها وجود ندارد و انرژی برای پیشرفت در این بستر، از بین می رود.

کشور ما دارای جمعیت ۸۵میلیون نفری است که حداقل ۷۰۰میلیون نفر آن از دریا و فرهنگ دریایی به دور هستند. استانهای جنوبی که سواحل طولانی دارند، جمعیت زیادی ندارند. در سواحل طولانی مکران که شامل سواحل استان های هرمزگان و سیستان و بلوچستان می شود، جمعیت قابل ملاحظه ای ندارد.

براساس مطالعات آمایش سرزمین که در دوره رژیم قبیلی توسط یک شرکت فرانسوی انجام شده بود، پیش بینی شده بود که جمعیت ایران به ۵۰ میلیون نفر می رسد که باید ۲۵ میلیون نفر آن در سواحل مستقر باشند. به دلیل اینکه ایران یک کشور خشکی استف با استقرار در سواحل مسائل بی آبی، تأمین غذا و ... از طریق دریا میسر می شده است. حتی پیش بینی استقرار صنایع آب بری مانند فولاد و پتروشیمی ها هم در سواحل انجام شده بود که مناسفانه این برنامه اجرایی نگردید.

برای اینکه قدرت دریایی شویم، باید دست از شعار بکشیم و میدان عمل را به صورت واقعی درک کنیم. مدیرانی حق دارند درباره دریا تصمیم بگیرند که حداقل ۱۰ سال در دریا بوده باشند. بسیاری از مدیران ما حتی شای ساده را هم بلد نیستند. از آب و حتی از شنا می ترسند و با فرهنگ دریا آشنا نیستند. وجود نیروی دریایی برای حفظ امنیت و سایر سرمایه های دریایی یک ضرورت انکارناپذیر است.

بسیاری از مدیران ما حتی شای ساده را هم بلدنیستند

اقتصادسرآمد: رابطه نیروی دریایی قدرتمند و فرهنگ دریایی چیست؟

محمدرضا تقوی فرهی: داشتن نیروی دریایی قدرتمند مستلزم وجود فرهنگ دریایی در کشور و صرف هزینه های زیاد می باشد. ضرب المثل انگلیسی می که گوید نیروی دریایی قوی پول زیادی

بخش بایانی

کاپیتان تقوی فرهی در گفت و گو بااقتصادسرآمد: هر کشوری دریا را داشته باشد می تواند دنیا را داشته باشد؛

بایدمانندانگلستانوزارت دریاداری داشته باشیم

آیا ایران قدرت چهارم دریایی دنیاست؟

لازم دارد، تأکیدی بر این گزاره می باشد. در حال حاضر، حیره غذایی سرباز واقع در خشکی با سرباز واقع در دریا یکی است و حتی تلاش برای تفهیم شرایط متفاوت این دو نیرو برای دریافت بودجه لازم راه به جایی نمی برد و یا باید حقوق نیروهای دریایی به دلیل مأموریت های بیسن المللی آن ها و هزینه های ارزی ماحتمل شونده، باید به صورت ارز مرسوم بین المللی باشد، اما به طور معمول به صورت ریالی به آن ها حقوق داده می شود.

اقتصادسرآمد: برای داشتن نیروی دریایی قدرتمند چکار باید کرد؟

محمدرضا تقوی فرهی:برای داشتن نیروی دریایی قدرتمند همچنین باید بهترین و زنده ترین نیروها جذب گردیده و به آن ها بها داده شود که در این صورت بازدهی بسیار بیشتری خواهند داشت و ارزش افزوده بیشتری را برای کشور ایجاد خواهند کرد.

داشتن قدرت دریایی نیازمندفهم دریا و زبان دریا و مقتضیات دریاست. فهم دریا نیازمند سازمان هایی است که عملکرد مجموع آنها باعث هم افزایی و سینیترژی گردد و برآیند نیروها همدیگر را خنثی نکند. همچنین نیازمندمدیران دریایی است. قدرت دریایی موجود ما به دلیل عملکرد در محدوده یک دریای نسبتاً کوچک و محدود بوده است که نیازمند شناورهای بزرگ نبوده است و حتی ناوهای نیروی دریایی در آن برهه کنار گذاشته شده است. اما در حال حاضر که ضرورت حضور در آب های آزاد و اقیانوس ها به دلیل وجود دزدهای دریایی و سایر مسائل پیش آمده است، ناوچه ها و کشتی های رزمی کنونی ما کافی نمی باشند و باید همان ناوهای گذشته خود را داشته باشیم که به دلیل تحریم ها در اختیار ما قرار داده نمی شود.

یکی از نیازهای دیگر دریا، فهم زبان دریا یعنی زبان انگلیسی که زبان بین المللی دریا می باشد و نهادینه کردن فرهنگ دریا و ارتباطات لازم بین المللی تأثیر به سزایی دارد. ترجمه منابع و محاورات بین المللی دریا هرچند کار را برای ما آسان می کند، اما ما را از دریا و فرهنگ دریا دور می کند و نیاز است به همان زبان معمول بین المللی در این حوزه اندیشیده و رفتار گردد.

در نهایت اینکه، با توجه به رتبه بندی لجستیکی که در سال گذشته برای کشورهای ساحلی و برخوردار از دریا انجام شده است، رتبه کشور ما بیست و دوم اعلام گردید که به نظر من هم این رتبه صحیح به نظر می رسد، اما ایران فرصت و پتانسیل بالقوه رشد و توسعه دریایی و افزایش قدرت دریایی را دارد که آرزوی هر ایرانی رسیدن به جایگاه شایسته کشور به آن مقام و منزلت می باشد.

گرده عشاق بندر مقام

عکس: میلاد قاسمی

بدون شرح...

فریبا عزیزی - اقتصاد سرآمد